

İLKÖĞRETİM BEDEN EĞİTİMİ DERSLERİNDE BAŞARI BELİRLENMESİNDE ETKEN OLAN FAKTÖRLERİN BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNCE DEĞERLENDİRİLMESİ

Hüdaverdi MAMAK¹

ÖZET

Bu araştırma; ilköğretim beden eğitimi derslerinde başarı düzeyi belirlenmesinde etkin olan faktörler hakkında beden eğitimi öğretmenlerinin sahip olduğu görüşleri değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini Konya ili il merkezi ve seçilmiş ilçelerindeki (Ereğli, Karapınar ve Halkapınar) ilköğretim okulları, örneklem gurubunu ise bu yerleşim yerlerindeki bazı okullarda görev yapan toplam 239 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacıyla uyumlu anketin uygulanabilirliği ve güvenilirliği test edilmiş, cronbach's alpfa katsayısı 0,91 bulunmuştur.

Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde frekans ve yüzde (%) gibi basit istatistiksel teknikler ile Ki-Kare (χ^2) çözümlemesinden yararlanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak 0,01 ve 0,05 güven aralığı kabul edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, derslerde öğretmenler tarafından öğrenci başarısının değerlendirilmesinde kullanılan faktörlerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Bu faktörlerden en yaygın kabul görenleri sırasıyla; "bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamı değerlendirilmeli", "öğrencilerin okul içi ve dışı faaliyetleri bütün olarak değerlendirmeye alınmalı", "her öğrenci kendi fiziksel yapı ve yeteneklerine, ilgi çaba ve çalışmalara katılma durumuna göre değerlendirilmelidir" önermeleridir. Bunun yanı sıra öğretmenler "değerlendirme öğrenci gözlem formuna göre yapılmalı" ve "okul tesis ve araçlarını kullanma çabası değerlendirmeye katılmalıdır" görüşlerine de oldukça yüksek oranda katılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim okulları, beden eğitimi ve spor değerlendirme.

AN EVALUATION OF THE FACTORS EFFECTIVE IN DETERMINING SUCCESS IN PRIMARY SCHOOL PHYSICAL EDUCATION CLASSES BY TEACHERS OF PHYSICAL EDUCATION

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the views of teachers of physical education about the factors effective in determining the success level in physical education classes.

The study population consists of primary schools in the center of Konya and some of its selected districts (Ereğli, Karapınar and Halkapınar) while the sample of the study consists of 239 physical education teachers in some of the schools of the aforementioned places.

The questionnaire's reliability and applicability were tested and Cronbach's alpha coefficient was found to be 0.91.

Simple statistical techniques such as frequency and percentage (%) and Chi-Square (c) analysis were used in the assessment of the data. 0.01 and 0.05 level of significance was considered to be significant.

¹Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu/Niğde

According to the results, the factors used by teaches in the evaluation of students' success did not show a significant difference in term of gender. The factors most widely accepted were "skills, knowledge, attitude and habits should be evaluated to the fullest extent", school and extracurricular activities of the students should be evaluated as a whole", each student should be evaluated according to his/her own physique and his/he participation in studies" respectively. A high percentage of teaches agree with the statements "evaluation of students should be done according to the form of observation" and "an attempt to use school facilities and tools should be taken into consideration".

Keywords: Primary schools, physical education and sports evaluation.

GİRİŞ

İlköğretim, eğitim sisteminin en temel taşıdır. Bu eğitim kademesinde bireylere toplum içinde uyumlu yaşamaları ve yaşamlarını daha iyi bir biçimde sürdürmeleri için gerekli olan temel bilgi ve beceri kazandırılır. İlköğretimde kazandırılan bilgi ve beceriler bir yandan bireyin hayata atıldığı zaman kendisi ve toplum için daha üretken ve verimli olmasını sağlarken diğer yandan daha ileri eğitim kademelerindeki öğrenmelerin temelini oluşturur [1].

Spor eğitimi ile ilgili kaynaklar incelendiğinde öğretme ve öğrenme etkinliklerinin düzenlenmesinde strateji, model, yöntem, teknik, stil ve taktik kavramlarının kullanıldığı görülmektedir [2].

Günümüzde Beden Eğitimi dersi, bireyi bir bütünlük içerisinde ele alan çağdaş genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir. Okul Öncesi Eğitim'den başlayarak öğrencilerin hayat boyu spor yapma alışkanlığı kazanmalarını, sporun önemini kavramalarını, hareket becerilerini öğrenmelerini ve fiziksel uygunluklarını geliştirmelerini amaçlayan Beden Eğitimi dersleri psiko-motor, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimi hedefleyen etkinlikler olarak görülmektedir [3].

Çağdaş toplumda eğitimin görevi çocuğun zihinsel, duyuşsal (duygusal) ve devinimsel (bedensel) yönlerden gelişmesine yardım ederek, kendisine, ailesine ve topluma yararlı olacak bir birey olmasını sağlamaktır [4].

Beden Eğitimi; bireyi, motor, zihinsel ve duygusal yönden geliştirmeyi amaçlar [5]. Spor eğitimi; hem fertleri eğitici ve vasıflı hale getirecek gerekli bilgi ve kabiliyetlerle donatmakta hem de sosyal çevrenin değiştirilmesine ve düzenlenmesine yardımcı olmaktadır [6]. Okul programlarının bir parçası olan beden eğitimi, çocuk ve gençlerin fiziksel, duyuşsal, sosyal ve zihinsel yönleriyle, bütününe gelişmesine yardımcı olan bir derstir. Amaç; çocuğun bedenen sağlıklı olması ve psiko-motor davranışlarının yeterli düzeyde gelişmesini sağlamaktır [4].

Öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının olumlu olması ders etkinliklerinin verimli işlenmesini sağlayıp dersin özel ve genel amaçlarına ulaşmayı kolaylaştırabilir veya öğrencilerin gelecekteki çeşitli fiziksel aktivitelere gönüllü katılımlarını sağlayabilir [7]. Eğitimde başarı denildiğinde genellikle, okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesi olan "akademik başarı" kastedilmektedir [8]. Bu da genel eğitim bütünlüğü içinde beden eğitimi ve sporun nitelikli insan yetiştirmede önemli bir fonksiyonunun olduğunu göstermektedir. Günümüzde de beden eğitimi ve spor, yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insanların fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini amaç edinen ve genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olarak bilinçli ve planlı faaliyetler olarak kabul edilmektedir [9]. Milli Eğitim'in genel amaçları içerisinde de gençlerin, beden, zihin ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli, sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne

sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek ibaresi yer almaktadır [10]. Gelişmiş toplumlarda gerek genel eğitim sistemi gerekse toplum hayatının diğer kesimlerinde ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin yaptıkları eğitim-ğretim faaliyetleri ve etkinlikleri çocuğun; fiziki, zihni, sosyal ve duyuşsal gelişimine katkı sağlar [11].

Bu çerçevede beden eğitimi derslerinde ğrenci gelişiminin izlenmesi ve başarı düzeylerinin belirlenmesi çok önemlidir. Dersle ilgili ğrenci başarılarını değerlendirmede farklı yaklaşımlar söz konusu olabilir. Örneğin kazanmayı, yenmeyi veya somut başarıyı ön plana alan bir yaklaşım olduğu gibi öğrenciyi kendi fiziksel sınırları içerisinde başkalarıyla karşılaştırmadan değerlendiren uygulamalar da olabilir. Aslında ğretmenlerin ğrenci başarı değerlendirmesindeki farklılıklar arttıca dersin müfredat çizgisinden de o denli uzaklaşıldığı anlamına gelebilir.

Kuşkusuz ağdaş beden eğitimi sisteminin amacı, bireysel performansın artırılması yanında genel eğitimin amaçlarına uygun olarak insanların manevi zenginliğini, ahlaki temizliğini ve fiziki uygunluğunu da uyumlu bir Şekilde geliştirmektir. Ayrıca beden eğitimi, modern toplumun oluşmasında ihtiyaç duyulan ve bu nedenle genel eğitim sistemi insanlarda manevi zenginliği, ahlaki temizliği ve fiziki olgunlaşmayı uyumlu Şekilde geliştirirken diğer taraftan her yönüyle gelişmiş insan olmasının avantajlarını da hayata geçirmeyi hedef alır [12].

Bu araştırma; ilköğretim müfredat programları doğrultusunda yer alan Beden eğitimi ve spor dersindeki başarının değerlendirilmesinde etkin olan faktörlerin öğretmenler tarafından ne Şekilde anlaşıldığının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Modeli

Araştırmada survey yöntemi uygulanmış ve bu yolla umralığil'e [13] ait anket formunun öğretmenlerle ilgili bölümü, aslına uygun olarak ilköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerine uygulanmıştır. Böylece, "beden eğitimi dersleri (ilköğretim) başarı düzeyi belirlenmesinde etkin faktörler" hakkında beden eğitimi ğretmenlerinin görüşleri ortaya konulmak istenmiştir.

Evren ve rneklem

Araştırmanın evrenini Konya il merkezi ve seçilmiş Ereğli, Halkapınar ve Karapınar ilçelerindeki bazı ilköğretim okulları, örneklem grubunu ise yine bu yerleşim yerlerinde bulunan bazı okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenleri oluşturmaktadır. Katılımcıların 157'si erkek, 88'i bayandır. Elde edilen anketler incelenmiş, hatalı doldurulanlar ya da hiç cevaplanmayanlar değerlendirmeye alınmamıştır. Bu Şekilde 153 erkek 86 bayan olmak üzere toplam 239 beden eğitimi öğretmeninin anketleri değerlendirmeye alınmıştır.

Veri Toplama Yöntemi

Ankette, katılımcıların kişisel özellikleri yanında beden eğitimi derslerindeki ğrenci başarılarının değerlendirilmesinde etkin olan faktörler hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarabilecek sorulara yer verilmiştir. Ankette bilgi toplamaya yönelik likert tipi sorular bulunmaktadır. Sorular "Katılıyorum, Kısım katılıyorum, Katılmıyorum" olmak üzere 3 derecelidir. Hazırlanan anketin anlaşılabilirliği, kapsam geçerliği ve güvenirliği test edilmiştir. Alpha güvenirlik katsayısı 0,91 bulunmuştur. Bu değer ölçeğin güvenirliği için oldukça yeterli bir kat sayıdır. Ayrıca ölçeğin kapsam geçerliliğinin sağlanması da ilgili araştırma, kaynak ve uzman görüşlerinden yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi ve işlemi

Elde edilen veriler hazırlanan kod yönergelerine göre bilgi formuna işlenmiş ve bilgisayarda

değerlendirmeye hazır hale getirilmiştir. İstatistik işlemler SPSS 13.0 paket programı ile yapılmıştır. İstatistiksel teknikler olarak frekans ve yüzde hesaplamaları ile Ki-Kare (χ^2) çözümlenmesi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak 0,01 ve 0,05 güven aralığı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya ait bulgular toplam dokuz tablo halinde aşağıda sunulmuş ve gerekli açıklamalar tablo altlarında verilmiştir.

Tablo 1: Okulların bulunduğu yere göre öğretmen dağılımları

Değişkenler		Merkez	Merkez ilçe	Toplam
Erkek	N	100	53	153
	%	65,3	34,7	100,0
Bayan	N	57	29	86
	%	66,3	33,7	100,0
Toplam	N	157	82	239
	%	65,7	34,3	100,0

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin %65,7’si il merkezde, %34,3’ü ilçelerde bulunmaktadır.

Tablo 2: Araştırma kapsamındaki okulların öğretim durumları dağılımı

Değişkenler		Tam gün öğretim	İkili öğretim	Toplam
Erkek	N	75	78	153
	%	49,0	51,0	100,0
Bayan	N	40	46	86
	%	46,5	53,5	100,0
Toplam	N	115	124	239
	%	48,1	51,9	100,0

Araştırma kapsamındaki okulların öğretim durumları; %51,9’u ikili öğretim, %48,1’i tam gün eğitimidir (Tablo 2).

Tablo 3. “Değerlendirme öğrenci gözlem formuna göre yapılmalıdır” önermesine dönük katılımcıların cinsiyet değişkenine göre görüşleri

Değişkenler		Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Erkek	N	69	60	24	153
	%	45,1	39,2	15,7	100,0
Bayan	N	48	28	10	86
	%	55,8	32,6	11,6	100,0
Toplam	N	117	88	34	239
	%	49,0	36,8	14,2	100,0

$\chi^2=2,759$; $P=0,252$; $P>0,05$

Katılımcılara yöneltilen “Öğrencilerin değerlendirilmesi öğrenci gözlem formuna göre yapılmalıdır” önermesi Tablo 3’de verilmiştir. Bu konuda katılımcıların genel değerlendirmesinde

%49,0'ı katılıyorum, %36,8'i kısmen katılıyorum, %14,2'si katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Cinsiyetler arası görüşte ise erkeklerin %45,1'i katılıyorum, %39,2'si kısmen katılıyorum, %15,7'si katılmıyorum derken bayanların %55,8'i katılıyorum, %32,6'sı kısmen katılıyorum, %11,6'si katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

Cinsiyetler arası görüş farkını test etmek için gerçekleştirilen χ^2 değeri 2,759 bulunmuştur. Bu sonuç 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir.

Tablo 4. “Değerlendirme yalnızca fiziki yeteneklere göre yapılmalıdır” önermesine ilişkin katılımcıların cinsiyet değişkenine göre görüşleri

Değişkenler		Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Erkek	N	48	66	39	153
	%	31,4	43,1	25,5	100,0
Bayan	N	25	30	31	86
	%	29,1	34,9	36,0	100,0
Toplam	N	73	96	70	239
	%	30,5	40,2	29,3	100,0

$$\chi^2=3,124; P=0,210; P>0,05$$

“Öğrenciler yalnızca fiziki yeteneklere göre değerlendirilmeli” şeklindeki soruya katılımcıların genel değerlendirmesinde %40,2'si kısmen katılıyorum, %30,5'i katılıyorum, %29,3'ü katılmıyorum maddesini işaretlemiştir. Cinsiyetler arası görüşleri değerlendirdiğimizde erkeklerin %43,1'i kısmen katılıyorum, %31,4'ü katılıyorum, % 25,5'i katılmıyorum derken bayanların %34,9'u kısmen katılıyorum, % 36'sı katılmıyorum, %29,1'i katılıyorum cevabını vermişlerdir (Tablo 4).

Verilen cevapların frekansları üzerinde hesaplanan χ^2 değeri 3,124 bulunmuştur. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 5. Bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamının değerlendirilmesi gerekir” önermesine dönük katılımcıların cinsiyet değişkenine göre görüşleri

Değişkenler		Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Erkek	N	86	50	17	153
	%	56,2	32,7	11,1	100,0
Bayan	N	50	27	9	86
	%	58,1	31,4	10,5	100,0
Toplam	N	136	77	26	239
	%	56,9	32,2	10,9	100,0

$$\chi^2=0,085; P=0,958; P>0,05$$

Tablo 5'de “Öğrencilerin bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklarının tamamının değerlendirilmesi gerekmektedir” önermesi sorgulanmıştır. Bu soruya genel değerlendirmede katılımcıların %56,9'u katılıyorum, %32,2'si kısmen katılıyorum, %10,9'u katılmıyorum cevabını vermiştir. Cinsiyetler arası görüşleri değerlendirdiğimizde erkek katılımcıların % 56,2'si katılıyorum, %32,7'si kısmen

katılıyorum, %11,1'i katılmıyorum derken bayanların %58,1'i katılıyorum, % 31,4'ü kısmen katılıyorum, %10,5'i katılmıyorum maddelerini işaretlemişlerdir.

Verilen cevapların frekansları üzerinde hesaplanan χ^2 değeri 0,085 bulunmuştur. Bu sonuç 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir.

Tablo 6. “Her öğrenci kendi fiziki yapısı ve yeteneklerine, ilgi, çaba ve çalışmalara katılma durumuna göre değerlendirilmelidir” önermesine dönük katılımcıların cinsiyet değişkenine göre görüşleri

Değişkenler		Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Erkek	N	79	58	16	153
	%	51,6	37,9	10,5	100,0
Bayan	N	41	35	10	86
	%	47,7	40,7	11,6	100,0
Toplam	N	120	93	26	239
	%	50,2	38,9	10,9	100,0

$\chi^2=0,351$; $P=0,839$; $P>0,05$

“Her öğrenci kendi fiziki yapısı ve yeteneklerine, ilgi, çaba ve çalışmalara katılma durumuna göre değerlendirilmelidir” sorusuna katılımcıların genel değerlendirilmesinde %50,2'si katılıyorum, %38,9'u kısmen katılıyorum, %10,9'u katılmıyorum görüşünü işaretlemişlerdir (Tablo 6). Cinsiyetler arası görüşlere baktığımızda erkek katılımcıların %51,6'sı katılıyorum, %37,9'u kısmen katılıyorum, %10,5'i katılmıyorum, bayanların %47,7'si katılıyorum, %40,7'si kısmen katılıyorum, %11,6'sı katılmıyorum görüşündedirler.

Verilen cevapların frekansları üzerinde hesaplanan χ^2 değeri 0,351 bulunmuştur. Bu sonuç 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir. Yani cinsiyetler arası görüşte anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 7. “Öğrencilerin okullardaki spor tesisi, araç ve gereçlerini kullanışı, değerlendirmeye katılmalıdır” önermesine dönük katılımcıların cinsiyet değişkenine göre görüşleri

Değişkenler		Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Erkek	N	67	59	27	153
	%	43,8	38,6	17,6	100,0
Bayan	N	48	28	10	86
	%	55,8	32,6	11,6	100,0
Toplam	N	115	87	37	239
	%	48,1	36,4	15,5	100,0

$\chi^2=3,679$; $P=0,159$; $P>0,05$

“Okulların spor tesisi, araç ve gereçlerinin kullanışı değerlendirmeye katılmalıdır” sorusuna katılımcılardan erkeklerin % 43,8'i katılıyorum, %38,6'sı kısmen katılıyorum, %17,6'sı katılmıyorum; bayanların %55,8'i katılıyorum, %36,6'sı kısmen katılıyorum, %11,6'sı katılmıyorum cevabını vermişlerdir (Tablo 7).

Katılımcıların cinsiyetler arası görüşleri karşılaştırmalı olarak analiz edildiğinde χ^2 değeri 3,679 bulunmuştur. Bu sonuç cinsiyetler arasında görüş ayrılığının olmadığını göstermektedir ($P>0,05$).

Tablo 8. “Öğrencilerin okul içi ve okul dışı faaliyetleri, değerlendirmede göz önüne alınmalıdır” önermesine ilişkin katılımcıların cinsiyet değişkenine göre görüşleri

Değişkenler		Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Erkek	N	76	55	22	153
	%	49,7	35,9	14,4	100,0
Bayan	N	45	30	11	86
	%	52,3	34,9	12,8	100,0
Toplam	N	121	85	33	239
	%	50,6	35,6	13,8	100,0

$\chi^2=0,195$; $P=0,907$; $P>0,05$

Tablo 8’de “Öğrencilerin okul içi ve dışı faaliyetleri değerlendirmede göz önüne alınmalı” önermesi sorgulanmıştır. Bu soruya katılımcılardan erkeklerin %49,7’si katılıyorum, % 35,9’u kısmen katılıyorum, %14,4’ü katılmıyorum görüşünde iken bayanların ise % 52,3’ü katılıyorum, %34,9’u kısmen katılıyorum, %12,8’i katılmıyorum görüşündedirler.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre görüşleri karşılaştırmalı analiz edildiğinde χ^2 değeri 0,195 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir. Yani cinsiyetler arasında görüş ayrılığı yoktur.

Tablo 9. “Her öğrenci ideal öğrenciye göre değerlendirilmelidir” önermesine dönük katılımcıların cinsiyet değişkenine göre görüşleri

Değişkenler		Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Erkek	N	50	54	49	153
	%	32,7	35,3	32,0	100,0
Bayan	N	39	22	25	86
	%	45,3	25,6	29,1	100,0
Toplam	N	89	76	74	239
	%	37,2	31,8	31,0	100,0

$\chi^2=4,162$; $P=0,125$; $P>0,05$

“Her öğrenci ideal öğrenciye göre değerlendirilmelidir” önermesi ile ilgili katılımcı görüşleri Tablo 9’da verilmiştir. Bu önermeye erkeklerin %35,3’ü kısmen katılıyorum, %32,7’si katılıyorum, %32’si katılmıyorum; bayanların %45,3’ü katılıyorum, %31,8’i kısmen katılıyorum, %31’i katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

Cevap dağılımları üzerinde elde edilen 4,162 χ^2 değeri anlamlı bir ilişkiye sahip değildir. Yani cinsiyetler arası görüş ayrılığı bulunmamaktadır ($P>0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada yer alan beden eğitimi öğretmenlerinin %65,7'sinin il merkezinde, %34,3'ünün ilçelerde çalıştıkları görülmektedir. Araştırma kapsamındaki okulların %52'si ikili öğretim, %47,2'si de tam gün eğitim yapmaktadır (Tablo 1-2). Ayrıca örnekleme oluşturan öğretmenlerin % 64'ü erkek, % 36'sı da bayanlardan oluşmaktadır.

Araştırmada örnekleme oluşturan öğretmenlerin beden eğitimi derslerindeki öğrenci başarılarını değerlendirme yaklaşımlarıyla ilgili görüşleri yedi önerme üzerinden değerlendirilmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerce bu önermelerin en çok kabul göreni; “öğrencilerin bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamı değerlendirilmelidir” (% 56,9), “öğrencilerin okul içi ve okul dışı faaliyetleri değerlendirmede göz önüne alınmalıdır” (%50,6) ve “her öğrenci kendi fiziki yapısı ve yeteneklerine, ilgi, çaba ve çalışmalara katılma durumuna göre değerlendirilmelidir” (%50,2) şeklinde sıralanmaktadır. Bunları, öğretmen görüşlerinin dağılımına göre, daha düşük oranda gerçekleşen ve nispeten ikincil sayılabilecek diğer önermeler izlemektedir. Bu önermeler de sırasıyla; “değerlendirme öğrenci gözlem formuna göre yapılmalıdır” (%49), “öğrencilerin okulların spor tesisi, araç ve gereçlerini kullanışı değerlendirmeye katılmalıdır” (%48,1), “her öğrenci ideal öğrenciye göre değerlendirilmelidir” (%37,2), ve “yalnızca fiziki yeteneklere göre değerlendirme yapılmalıdır” (%30,5) biçiminde ortaya çıkmaktadır.

Çalışmada belirtilmesi gereken diğer bir önemli konu, öğrenci başarısının değerlendirilmesi hususundaki toplam yedi önermeden hiç birinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık ortaya koymamasıdır. Yani öğretmen görüşleri cinsiyete göre farklılaşma eğilimi göstermemektedir.

Diğer yandan araştırmada, öğretmen görüşleri, “katılıyorum” ve “kısmen katılıyorum” seçenekleri ile birlikte değerlendirildiğinde hem yukarıda verilen genel sıralamada, hem de erkek ve bayan öğretmen sıralamalarında bazı farklılıklar oluşmaktadır. Buna göre, “katılıyorum” ve “kısmen katılıyorum” seçenekleri beraber ele alındığında erkeklerde ilk üç tercih sıralaması; “her öğrenci kendi fiziki yapısı ve yeteneklerine, ilgi çaba ve çalışmalara katılma durumuna göre değerlendirilmelidir” (%89,5), “bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamı değerlendirilmelidir” (%88,8) ve “öğrencilerin okul içi ve okul dışı faaliyetleri, değerlendirmede göz önüne alınmalıdır” (%85,6) şeklinde belirginleşmektedir. Bayanlarda ise; ilk sıraya “bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamı değerlendirilmelidir” (%89,5) önermesi çıkarken, ikinci sırayı üç öneri birlikte paylaşmaktadır. Bunlar; “değerlendirme öğrenci gözlem formuna göre yapılmalıdır” (%88,3), “öğrencilerin okullardaki spor tesisi, araç ve gereçlerini kullanışı değerlendirmeye katılmalıdır” (%88,3), “her öğrenci kendi fiziki yapısı ve yeteneklerine, ilgi çaba ve çalışmalara katılma durumuna göre değerlendirilmelidir” (%88,3) önermelerinden oluşurken üçüncü sırada; “öğrencilerin okul içi ve okul dışı faaliyetleri, değerlendirmede göz önüne alınmalıdır” (%87,2), dördüncü sırada ise; “her öğrenci ideal öğrenciye göre değerlendirilmelidir” (%88,3) önermeleri yer almaktadır.

Anlaşılabileceği gibi araştırmada yer alan önermelerin çoğuna öğretmenlerce oldukça yoğun katılım söz konusudur. Ancak bunun yanında önermeler içerisinde “katılmıyorum” seçeneğinin erkek ve bayan olarak her iki cinsiyet gurubunda oldukça yüksek oranda gerçekleşmiş olanları da vardır. Mesela “yalnızca fiziki yeteneklere göre değerlendirme yapılmalıdır” önermesi ile (Erk:%25,4 Byn: %36) “her öğrenci ideal öğrenciye göre değerlendirilmelidir” önermeleri (Erk:%32 Byn:%25) her iki cinsiyet gurubunda da nispeten yüksek seviyede bulunmuştur.

Konuyla ilgili doğrudan pek fazla literatür bulunmamakla birlikte bazı çalışmalar bizim araştırmamıza yakın sonuçlar ortaya koymaktadır. Nitekim öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde gözlem formunun kullanılması Güllü ve Ark. [14] ile Yılmaz ve Gündüz'ün [15]

bulgularıyla aynı doğrultudadır. Gerçekten başarı değerlendirilmesinde “gözlem formu kullanılması” bizim çalışmamızda da yüksek oranlara ulaşmaktadır (Erk:%84,3 Byn:%88,3). Gözlem formunun olması başarının puanlamasında belli kriterlere ışık tutacağından adil bir yöntem oluşturmaktadır. Yine değerlendirme yapılırken her öğrencinin fiziki yapısı, yetenekleri ve dersteki katılım düzeyine göre değerlendirilmesi, Şirinkan ve Gündoğdu’nun [16] sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin değerlendirilmesinde “derse katılım düzeylerinin ön planda bulundurulması” yönündeki bulgumuz Bakker [17] ve Ryon ve Ark.’nın [18] yaptıkları çalışmalarla örtüşmektedir.

Çalışma sonucu elde edilen verilere göre öğrencilerin değerlendirilmesinde, onların bir bütün olarak ele alınması gerektiği yani okul içi ve dışı hal ve hareketleri, derslerdeki başarı durumları spor tesis, araç-gereç ve malzemelerini kullanma yoğunlukları gibi pek çok unsurun göz önünde bulundurulması gerektiği söylenebilir. Bunun yanında araştırmada “yalnızca fiziki yeteneklere göre değerlendirme yapılması” ve “her bir öğrencinin ideal öğrenciye göre değerlendirilmesi” yönündeki önermeler diğerlerine göre öğretmenler tarafından çok rağbet görmeyen yaklaşımlar olarak ortaya çıkmaktadır. Gerçekten öğrencileri sadece tek bir yönden değerlendirmeyi esas alan uygulama veya yöntemler çok doğru kabul edilemez. Bunun gibi “her öğrenci ideal öğrenciye göre değerlendirilmelidir” görüşü de sağlıklı bir değerlendirme biçimi değildir. Çünkü öğrenciler farklı fiziksel özelliklere sahiptirler ve değişik sosyo-kültürel yapıda yetişmişlerdir. Dolayısıyla onların ders başarılarının farklı olması da gayet doğaldır. Bu açıdan bu tür farklılıkların tamamının, değerlendirilmede göz önünde bulundurulmasında büyük fayda vardır. Öyleyse beden eğitimi ve spor ders ve uygulamalarındaki öğrenci değerlendirmesinde birçok yöntem beraberce dikkate alınarak titizlikle uygulanmalıdır. Bu noktada en çok uyulması gereken ilke her bir öğrencinin kendi sosyal, fiziksel ve zihinsel gelişim sınırları içerisinde değerlendirilmesi olmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Fidan N, Erden M. Eğitime Giriş, Alkim Yayıncılık, İstanbul, 1998.
2. Demirhan G. Spor Eğitiminde yöntem, Strateji, Teknik, Kavram ve Uygulamalar, 7.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Kongre Kitabı, Antalya, 27-29 Ekim, 2002.
3. Özşaker M, Orhun A. İlköğretim okullarında Beden Eğitimi dersinin amaç ve içeriğine ilişkin sorunlar.4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, Bursa, 10-11 Haziran, 2005.
4. MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). İlköğretim Okulları, Lise ve Dengi Okullar, Beden Eğitim Dersi Öğretim Programları, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1988.
5. Kimpston RD. Curriculum fidelity and the implementation tasks employed by teachers: a research study, Journal of Curriculum Studies, 1985; 17 (2): 185-195.
6. Kenyon GS, Pherson MC. Becoming Involved in Physical Activity and Sport: A Process of Socialization, Physical Activity Human Growth and Development, New York, London, Academic Press, London, 1973.
7. Srilverman S, Scrabis KA. A Review of research on instructional theory in physical education, International Journal of Physical Education, 2004; 41 (1): 4-12.
8. Carter V, Good E. Dictionary of Education 4th ed, New York, McGraw Hill Book Company, 1973.
9. Yetim A. Sosyoloji ve Spor, Topkar Yayınları, Trabzon, 2000.
10. MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). Okul İçi Beden Eğitimi ve Spor İzcilik Dairesi Başkanlığı, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders İçi ve Ders Dışı Çalışmaları Rehberi, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 2000.
11. Can S, Can Ş. İlköğretim Bölümü öğretmen adalarının cinsiyete göre yapıyı kurma boyutu yönünden liderlik davranışlarının karşılaştırılması, 15. Eğitim Bilimleri Kongresi, Muğla, 2006.
12. Can Y. Beden eğitimi ve pedagojisinin güncel sorunları, 1. Uluslararası Beden Eğitimi ve Spor Pedagojisinin Güncel Sorunları Paneli (29-30 Mayıs), Ankara, 1995.
13. Çumralıgil B. Seçilmiş bazı illerdeki ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi öğretmeninin yapısı ve sorunları, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara, 1995.
14. Güllü M, Güçlü M, Kafkas E. Beden eğitimi öğretmenlerinin 4. 5. ve 6. sınıf beden eğitimi dersi yeni öğretim programı

- uygulamalarının incelenmesi, 4. Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi (Sözel Bildiri), Antalya, 9-11 Kasım, 2007.
15. Yılmaz G, Gündüz N. "Ankara İlköğretim Okullarında görevli Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme tekniklerini uygulamasına ilişkin görüşleri, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2008: VI (3); 103-111, Ankara, 2008.
  16. Şirinkan A, Gündoğdu K. Öğretmenlerin ilköğretim beden ve spor dersi öğretim programı ve planlamaya ilişkin algıları, 10. Uluslararası spor bilimleri kongresi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Bolu, 23-25 Ekim, 2008.
  17. Bakker FC, Whiting HTA, Van der Brug H. Sport Psychology: Concepts and Applications, John Wiley and Sons, New York, 1990.
  18. Ryan RM, Frederick CM, Lepes D, Rubio N, Sheldon KM. Intrinsic motivation and exercise adherence, International Journal of Sport Psychology, 1997, 28: 335-354.